Завладувањата на економските богатства на Македонија беа основните мотиви за освојувачката политика на Србија, Бугарија и Грција кон турската провинција Македонија, која го зафаќаше и најважниот комуникационен терен за завладување на Егејските брегови со Солун.

1-0

ВОЈНИТЕ ЗА ТРОЈНАТА ПОДЕЛБА НА МАКЕДОНИЈА

Завладувањата на економските богатства на Македонија беа основ
мотиви за освојувачката политика на Србија, Бугарија и Грција кон
рската провинција Македонија, која го зафаќаше и најважниот комуни
ционен терен за завладување на Егејските брегови со Солун. Трите
седни држави посебно ги привлекуваше македонскиот тутун, памук, с
анасон, афион, свилените кожурци, риби, сточарските производи, ру
те богатства /хром, олово, сребро, железо, бакар/, со кои српскит
бугарските и грчките капиталисти можеа брзо да се збогатат.

За остварувањето на овие цели Бугарија, Грција и Србија со де
нии пред 1912 година водеа црковно-просветни и вооружени борби во
Македонија, настојувајќи да си создадат свои национални интереси
неа т.е. свои сфери на влијанија, врз кои ќе можат да ја поделат
кедонија меѓу себе. Во својата крајна цел, преку пропагандите и о
цијалната и тајната политика и дипломатија, тие настојуваа да
да ја опфатат цела Македонија. По
вата на самостојното македонско револуционерно движење кое поведе
рба за извојување автономија за Македонија им ги расипуваше завоју
чките планови на трите соседни државички, затоа тие отворија конт
револуционерен фронт во Македонија, составуван од бугарските врхо
сти, грчките андарти и српските четници. Фронтот на балканската ко
нтрареволуција имаше за цел да го спречи осамостојувањето на Маке
нија под форма на автономија и на тој начин да создаде услови за
делба на Македонија.

Со текот на времето, и особено во почетокот на XX век Србија,
рија и Грција согледаа дека со меѓусебната борба не ќе можат да по
стигнат некои поодредени резултати во Македонија, затоа тие, намес
дотогашното ривализирање во Македонија, решија да најдат компромис
решенија за заедничка акција против Турција, за здоговорна и конкр
тна поделба на Македонија.

По долготрајната јавна и тајна дипломатска игра, Србија, Бугар
и Грција пристапија кон директно сојузување и подготовки за воени
акции против Турција. Кон тоа здоговорување се приклучи и Црна Гор
бидејќи и таа имаше територијални претензии на делови од Ал
нија, која тогаш беше турска провинција.

претседателот на српаската влада Милован Ѓ. Миловановиќ и неговио
бугарски колега Иван Гешов. По нивната прва средба во октомври 19
година, контактите зачестија и завршија на 13 март 1912 година, с
склучување на српско-бугарскиот Договор и неговиот таканаречен "Та
анекс" во чиј член 2 било утврдено:

"Сите територијални придобивки, кои би се создале со заедничка
работа паѓаат под заедничка власт /кондоминиум/ на обете сојузничк
и нивната ликвидација ќе се изврши веднаш, а најдоцна во рок од тр
месеци откога мирот ќе биде воспоставен, и врз следниве услов
Србија ѝ го признава правото на Бугарија на територијата источн
од Родопите и реката Струма, а Бугарија на Србија правото на терит
јата северно и западно од Шар Планина. А што се однесува до терито
јата меѓу Шар Планина и Родопите, Архипелагот и Охридското Езеро
/цела Македонија - з.н./, ако обете страни се уверат, дека е не
жно организирањето на таа територија во автономна област со оглед
општите интереси на српската и бугарската народност или од други н
доврешни или внатрешни причини, тогаш со таа територија ќе се пост
врз основа на следниве изјави:

Србија се обврзува дека нема да бара ништо преку линијата обел
жена на приложената карта, која почнува од турско-бугарската грани
со Големиот Врв /северно од Крива Паланка/ и се протега во југозап
дна насока до Охридското Езеро... кај манастирот Губовци; и Бугар
се обврзува да ја прими таа граница ако неговото Императорско Вели
ство рускиот цар, кој ќе биде замолен да биде врховен арбитер по т
прашање, се изјасни во полза на таа линија..."

Плашејќи се дека јавноста, а пред сѐ македонскиот народ,
дека ќе осуди овој поробувачки договор, создавачите на овој разделу
вачки и поробувачки договор утврдија: "Ниедна одредба од овој "Таен
анекс" не може да ѝ се предаде на јавноста ни да се соопшти на која
било друга држава без претходна согласнот на двата договорувача и
без согласноста на Русија...".

Империјалистичкиот карактер на овој договор го потврдуваат и из
вите на Миловановиќ, дека "Ние /Србија/ сме готови на сѐ и ќе влезе
ме во секаква комбинација, со бога или со ѓаволот, ако притреба да
спречиме решавањето на македонското прашање на штета на нашите живо
тни интереси, без чие задоволување, во денешните балкански

Сево ова недвосмислено покажува дека овој Договор за сојуз имал
ријалистички карактер, наспроти упорниот стремеж на македонскиот
род да остане единствен и нераздeлен. За да ги прикријат империја
стичките цели на овој Договор, Србија и Бугарија, а подоцна и Гр
почнаа да зборуваат за "ослободување на браќа христијани" и за "
лнување на националните идеали" засновани врз традиционалните "д
вно-правни и историски права". Овие пароли навистина ги повлекоа
пските, бугарските и грчките народни маси, па и самиот македонск
род, да се одушевуваат од "светата војна" за пресметување со век
от поробувач и секако тие со големо јунаштво умираа на бојните п
ња во 1912 година, верувајќи дека очекуваната слобода ќе дојде.
таа слобода не дојде за македонскиот народ, туку вековното турск
пство беше заменето со три нови.

Српско-бугарскиот договор за сојуз беше проширен со приклучув
на Грција и Црна Гора и така беше создаден четворниот балкански
јуз против Турција, кој откако предаде еден формален ултиматум з
реформи во Македонија, под услови неприфатливи за Турција, на 18
мври 1912 година ѝ објави војна на Турција.

Војната траеше од 18 октомври до 4 декември 1912 година. Дос
на своите поробувачки воени акции, балканските сојузници ја разд
ја Македонија на следниов начин:

Србија ја окупира територијата:

а/таканаречената неспорна зона од "Тајниот анекс" од српско-бу
рскиот Договор и тоа северозападно од линијата: Голем Врв - Мана
рот Губовци на Охридското Езеро, и

б/ поголемиот дел од таканаречената спорна зона од линијата Го
Врв - р. Вардар, меѓу селата Пепелиште и Криволак и по Вардар до
вгелија - сѐ западно од оваа линија. Во Гевгелија беше воспостав
троен кондоминиум на српските, бугарските и грчките војски и влас
Јужната граница меѓу Србија и Грција се протегаше на Запад од Ге
лија преку Кожув, Баба, вклучувајќи го и Охридското Езеро, до ал
нските планини.

Бугарија ја окупира територијата:

Грција ја окупира територијата:
Егејскиот дел од Македонија на север допирајќи до јужните лини
на територијата од Србија и на исток до линијата со Бугарија.
Со оваа империјалистичката поделба Македонија ја загуби својат
вековна целост која беше сочувана и во рамките на Отоманската импе
ја и стана периферна територија на Србија, Грција и Бугарија.
Новите воено-полициски и административно-управни власти во три
дела на разделената Македонија беа доведени од предвоените предел
на Србија, Бугарија и Грција. Со посебни Уредби и Наредби, Македо
ја под српската власт беше организирана во 7, ~~xxxxxxxxxxxxxxxx~~,
под бугарската во 4, а под грчката во 3 окрузи.
Откако ја заземаа Западна Македонија српските војски заземаа и
од Албанија и излегоа на Јадранско Море. Српската окупација на Ал
нија уште во почетокот наиде на ожесточен отпор од страна на алба
от народ и тој се крена на востание. Тоа ја предизвика Австро-Унга
ја да се зафати да го елиминира ширењето на Србија, како и да го р
стури балканскиот сојуз, бидејќи тој стана пречка за нејзино проби
вање на Балканот, кон Солун и натаму на Исток. Во меѓувреме, Турци
поразена на сите фронтови побара премирје кое беше склучено на 4 д
кември 1912 година. Новосоздадената ситуација предизвика голема ди
пломатска, па и воена активност кај големите европски држави. Така
на пример, Австро-Унгарија концентрира војска на српската граница.
Изгледаше како да не е далеку од почетокот на "големото пресметува
ње" за повторна поделба на светот. Русија се плашеше од бугарското
напредување кон Цариград и направи притисок врз Бугарија да го соп
Исто така, плашејќи се од интервенција на Австро-Унгарија Русија
правеше притисок врз Србија да се откаже од Албанија и Јадранското
Море. Франција ја подржуваше Србија и ѝ советуваше да си остане на
усвоените позиции, но Англија се држеше многу резервисано спрема
освојувањата на Србија.
Сите овие моменти ѝ претходеа на Лондонската ~~xxx~~ мировна конфе
ренција која се одржа во средината на месец декември 1912 година.
Турција во своите настојувања да зачува макар ~~xxx~~ нешто од своите
балкански територии, предложи на Македонија и Албанија да им се да
автономија под нејзин суверенитет. По предлогот за автономија на

- 5 -

По долги натегања, мирот со Турција беше склучен дури на 30 мај
година, но поради крајно затегнатите односи меѓу
сојузените Србија и Грција од една страна
Бугарија од друга дојде до спор околу прерасподелбата на
Македонија. Лажните ослободители на Македонија останаа
доволни од деловите што ги освоиа од искасапена Македонија. Ср
и Грција бараа поголем дел од македонската пљачка. Новата во
за прерасподелба на Македонија беше само прашање на денови.

Србија, која го изгуби излезот на Јадранското Море во Албани
побара територијални компензации во Македонија. Таа бар
Бугарија да ѝ отстапи територии во Вардарската долина. Грција с
своја страна, бараше некои делови во источниот простор на Егејск
Море и специјално признавање на нејзиното право во Солун. Бугари
категорички одби на своите сојузници да им даде нови терит
во Македонија. Тогаш Србија и Грција на 1 јуни 1913 год
склучија таен Договор за заедничка воена акција против Бугарија.
Тие само чекаа погоден момент за пресметување со нивниот бугарск
партнер за заграбувањето на македонските територии попаднити во
гови раце. Бугарија го знаеше ова и со голема брзина се готвеше
новата војна. Сметајќи на помошта на Австро-Унгарија таа на 30 ј
1913 година ѝ заповеда на својата војска да ги нападне довчераш
те сојузници. Така започна втората меѓусојузничка војна, која иск
се водеше на мекедонската територија. Со тоа наполно се демаскира
"ослободителната мисија" на Балканските сојузници во Македонија.
судир го искористија Романија и Турција и тие ја нападнаа Бугариј
Притисната од четворица непријатели, која на сите четири фронта с
бореше јуначки претрпе пораз, а бугарската влада побара итно прем
рје. На 10 август 1913 година, меѓу Србија, Грција и Романија од
една страна, и победената Бугарија од друга, беше потпишам мир во
Букурешт. По него поголемиот дел од бугарската окупациона зона во
Македонија ѝ припадна на Србија. Грција го доби целосно Егејскиот
на Македонија и дефинитивно се утврди во Солун. На Бугарија ѝ ост
само Пиринскиот дел од Македонија. Во таа војна Бугарија загуб
скоро сите територии што ги беше освоила од Турција /Одринск
како и Добружда во полза на Романија.